

**PROGRAM OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ
„PO PIERWSZE RODZINA”**

Bytów 2009

Spis treści

Część I

Wstęp

Część II

1. Zespół Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Bytowie – stan obecny.
2. Przekształcenie ZPOW - planowany kierunek zmian.
3. Przekształcenie ZPOW - źródła finansowania.

Część III

1. Rodziny zastępcze spokrewnione.
2. Rodziny zastępcze niespokrewnione.
3. Niespokrewnione z dzieckiem zawodowe rodziny zastępczej.
4. Działania na rzecz pozyskiwania nowych rodzin zastępczych.

Część IV

1. Konferencja Grupy Rodzinnej w powiecie bytowskim.
2. Współpraca służb na rzecz dziecka i rodziny.
3. Specjalistyczne poradnictwo
4. Mieszkania chronione

Część V

Podsumowanie.

CZĘŚĆ I

Wstęp

Zgodnie z art. 154 ust. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.) placówki opiekuńczo – wychowawcze, które nie osiągają wymaganego standardu, są zobowiązane do opracowania programu naprawczego do końca 2007r. i do zrealizowania tego programu do dnia 31 grudnia 2010 r.

Standardy opieki i wychowania, jakie powinny być spełnione, określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007r. (Dz. U. z 2007r. Nr 201 poz. 1455) w sprawie placówek opiekuńczo - wychowawczych. O wymogu osiągnięcia standardu informuje również Zalecenie Rec (2005)5 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Na konieczność dochodzenia do standardu przez Zespół Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Bytowie zwraca uwagę Wojewoda Pomorski w Protokole z wizytacji obiektu w związku z wnioskiem o wydanie zezwolenia warunkowego na prowadzenie całodobowej placówki opiekuńczo – wychowawczej (PS.IV.POW.9013/17/08 z dnia 8 lipca 2008 r.

Zespół Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Bytowie (ZPOW) realizuje program naprawczy przyjęty Uchwałą Nr 58/166/2007 Zarządu Powiatu Bytowskiego z dnia 23.10.2007 r. wraz z Aneksem do programu naprawczego przyjętym Uchwałą Nr 79/207/2008 Zarządu Powiatu Bytowskiego z dnia 26.02.2008 roku oraz zmieniony Uchwałą Nr 173/567/2009 Zarządu Powiatu Bytowskiego z dnia 24 września 2009 r. Program ten spełnia standardy dotyczące liczby wychowanków, określone w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 roku w sprawie placówek opiekuńczo – wychowawczych (Dz. U. Nr 201 poz. 1455).

Celem dochodzenia do standardu opieki i wychowania w ZPOW jest podniesienie efektywności oddziaływań opiekuńczo - wychowawczych ze szczególnym uwzględnieniem praw dziecka i zaspokojenia jego fundamentalnych potrzeb, w tym prawa do życia w środowisku rodzinnym. Działania w tym kierunku prowadzone są też równoległe w zakresie pozyskiwania, tworzenia i wspierania rodzin zastępczych, niesienia pomocy rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym i odebraniem im prawa do opieki nad własnymi dziećmi oraz inne formy działalności wspierające rodziny w naszym powiecie. Program ten ujmuje wszystkie te aspekty, ponieważ skoordynowane, komplementarne działania na rzecz dziecka i rodziny mogą przeciwdziałać umieszczeniu dziecka poza rodziną, a jeśli już taka ostateczność jest konieczna – mogą przyczynić się do wzmocnienia rodziców biologicznych i przyspieszyć powrót dzieci do domu. Wielkie znaczenie ma też dobre przygotowanie kandydatów na rodziców zastępczych i wspieranie już zawiązanych rodzin, ponieważ rodzicielstwo zastępcze to trudna, odpowiedzialna misja.

CZĘŚĆ II

1. Zespół Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Bytowie - stan obecny.

ZPOW jest całodobową wielofunkcyjną placówką opiekuńczo – wychowawczą. W jej skład wchodzi placówka typu socjalizacyjnego na 46 miejsc oraz placówka interwencyjna na 14 miejsc.

Placówka jest wykonawcą postanowień sądu rodzinnego wydawanych na podstawie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Zapewnia dzieciom warunki rozwojowe poprzez:

- 1) całodobową opiekę związaną z zaspokojeniem podstawowych potrzeb i wychowanie dzieci do zakończenia nauki w szkole rozpoczętej przed osiągnięciem pełnoletności oraz w procesie usamodzielnienia;
- 2) pracę wychowawczą z dziećmi
- 3) pracę z rodzinami wychowanków poszukującymi wsparcia w trudnych sytuacjach wychowawczych,
- 4) podejmowanie działań w celu odbudowywania więzi i powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienie zastępczej formy opieki rodzinnej, czy instytucjonalnej;
- 5) współpracę z instytucjami (Policja, sądy, urzędy, szkoły i inne) wspierającymi realizację zadań placówki.

Obecnie ZPOW nie spełnia standardów opieki i wychowania w zakresie liczby dzieci jednocześnie przebywających w placówce. Niezbędną staje się realizacja funkcji opiekuńczo-wychowawczych w kilku budynkach spełniających wymogi budynków użyteczności publicznej zamieszkania zbiorowego, w których liczba pomieszczeń będzie odpowiadać standardom opieki i wychowania - zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi. Realizacja części zadań placówki możliwa jest również w lokalach mieszkalnych poprzez utworzenie Mieszkań Usamodzielnienia dla wychowanków. Powiat dysponuje odpowiednimi mieszkaniami zlokalizowanymi na terenie placówki przy ul. Domańskiego 2 w Bytowie. Jedno mieszkanie zostało przeznaczone do tego celu, wyremontowane i jest gotowe do zamieszkania przez 3 wychowanków. Drugie z mieszkań jest obecnie zajmowane przez pracownika ZPOW, należy więc zbadać możliwość wypowiedzenia umowy i przekazania tego lokalu na potrzeby wychowanków.

2. Planowany kierunek zmian.

Główne cele proponowanych zmian w instytucjonalnej opiece zastępczej to:

- zwiększenie szans podopiecznych ZPOW na uniknięcie wykluczenia społecznego,
- wzrost ich poczucia bezpieczeństwa,
- zacieśnienie prawidłowych więzi społecznych,
- spełnienie wymogów unijnych dotyczących placówek opiekuńczo- wychowawczych,
- dostosowanie infrastruktury opieki zastępczej do wymogów prawa.

Nowe obiekty powinny zapewnić podstawowe warunki mieszkaniowe oraz rekreacyjne oraz możliwość realizacji funkcji specjalistycznych i rozwojowych. Istnieje również konieczność rozwiązania usytuowania kadry zajmującej się administracją placówek (zarządzanie, kadry, księgowość itp.). Teren, na którym mieścić się będzie budynek powinien odpowiadać potrzebom aktywizacji dzieci. Lokalizacja powinna także uwzględniać potrzeby edukacyjne wychowanków.

Organizacja pracy placówek w ich nowej lokalizacji będzie oparta o zespoły mieszkaniowe, które wraz z kadrą stworzą społeczność korekcyjną.

W celu realizacji powyższych założeń możliwe jest równoległe lub alternatywne podjęcie następujących działań:

1. Pozyskanie lokali z zasobów powiatu bytowskiego i przeznaczenie ich na realizację zadań opiekuńczo – wychowawczych;
2. Zakup budynków mieszkalnych i przeznaczenie ich na realizację zadań opiekuńczo- wychowawczych;
3. Budowa lub rozbudowa obiektu (obiektów) położonych na działce należącej do zasobów powiatu bytowskiego;

W przypadku niemożności zrealizowania w/w zamierzeń dopuszcza się wynajem lokali na okres przejściowy (tj. do czasu pozyskania lokali docelowych).

Przedstawiona wariantowość źródeł pozyskiwania lokali zwiększy możliwość realizacji zadania w terminie ustawowym.

Dopuszcza się następujące formy organizacyjno – prawne prowadzenia placówki po wyprowadzeniu z budynku przy ul. Domańskiego 2:

- 1) prowadzenie kilku 14 – osobowych placówek przez powiat bytowski;

- 2) prowadzenie kilku 14 – osobowych placówek przez podmiot niepubliczny;
- 3) reorganizacja ZPOW poprzez zmniejszenie liczby miejsc w placówce do 14 wraz z jednoczesnym zleceniem podmiotowi niepublicznemu realizacji zadania prowadzenia kolejnych placówek opiekuńczo-wychowawczych do 14 miejsc.

Prezentowany kierunek działań wymaga współpracy niżej wymienionych podmiotów:

- Zespołu Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Bytowie
- Wydziału Rozwoju Powiatu Starostwa Powiatowego w Bytowie,
- Wydziału Księgowości Starostwa Powiatowego w Bytowie,
- Wydziału Architektoniczno – Budowlanego Starostwa Powiatowego w Bytowie
- Wydziału Geodezji Starostwa Powiatowego w Bytowie
- Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Bytowie
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie

3. Przekształcenie ZPOW - źródła finansowania

Realizacja programu powinna uwzględniać następujące źródła finansowania:

- Budżet Powiatu Bytowskiego,
- Programy rządowe z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,
- Inne źródła zewnętrzne.

Szacunkowe koszty w zależności od przyjętego wariantu:

- wykonanie prac remontowych i adaptacyjnych w pozyskanym lokalu - (koszt możliwy do ustalenia po wykonaniu kosztorysu robót) – skierowanie środków finansowych do planu finansowego realizatora remontu na rok 2010.
- zakup lokali na potrzeby ZPOW (szacunkowy koszt zakupu jednej nieruchomości ok. 600.000 zł) – budżet Powiatu Bytowskiego i środki rządowe.
- budowa obiektu (obiektów) lub rozbudowa obiektu już istniejącego na potrzeby ZPOW - szacunkowy koszt możliwy do ustalenia po wykonaniu kosztorysu robót – budżet Powiatu Bytowskiego i środki rządowe

Zakończenie przekształceń ZPOW planowane jest na 31.12.2010 r.

Część III

1. Rodziny zastępcze spokrewnione

Rodziny zastępcze spokrewnione są tworzone na podstawie postanowienia sądu. Rodzicami zastępczymi zostają krewni dziecka. Otrzymują oni pomoc pieniężną na częściowe pokrycie kosztów jego utrzymania. Oprócz tego w uzasadnionych przypadkach rodzina taka może się ubiegać o jednorazową pomoc finansową w związku z koniecznością zaspokojenia potrzeb przyjmowanego do rodziny dziecka.

Od stycznia 2009 r. w powiecie bytowskim funkcjonowały 83 rodziny spokrewnione zastępcze, wychowywało się w nich 115 dzieci. Według stanu na 31 lipca 2009 r. rodzin tych było 76, umieszczonych w nich było 105 dzieci. Wynika z tego, że 7 rodzin w ciągu ostatnich 7 miesięcy zostało rozwiązanych. Wychowywane w nich dzieci powróciły do swoich rodzin biologicznych (5 osób) lub po osiągnięciu pełnoletniości kontynuują naukę i z tego tytułu otrzymują pomoc finansową od powiatu (5 osób).

Rodziny zastępcze spokrewnione powstają na mocy postanowienia sądu. Na tym etapie powiatowa pomoc społeczna nie uczestniczy w kwalifikowaniu, nie opiniuje ani nie ma żadnego wpływu na to, komu zostają powierzone dzieci pod opiekę. Powiat ma obowiązek wypłacania świadczeń dla rodzin zastępczych oraz co najmniej raz na pół roku przysyłać do sądu rodzinnego sprawozdanie nadzoru nad rodziną zastępczą. Pracownicy socjalni wykonują wywiady środowiskowe zarówno w rodzinach zastępczych jak i u rodziców biologicznych dziecka. Diagnozują sytuację oraz udzielają potrzebnej pomocy rodzinie zastępczej. W 2009 r. przeprowadziliśmy badanie ankietowe wśród rodziców zastępczych w celu uzyskania informacji na temat najczęściej pojawiających się problemów oraz oczekiwań co do form pomocy. Okazało się, że najczęściej występującymi problemami w wychowywaniu dzieci są: niepowodzenia szkolne, zaburzenia zachowania, nieumiejętność postępowania rodziców w stosunku do dzieci z FAS, wykorzystywanych seksualnie. Rodzice zastępczy wskazywali również na brak lub niedostateczny dostęp do specjalistów, zwłaszcza do psychiatrów dziecięcych. Spośród zaproponowanych form spotkań wybrali spotkania integracyjne, grupy wsparcia i kilkugodzinne (nie dłuższe niż 3 godziny) szkolenia. Część postulatów została zrealizowana – powstały grupy wsparcia dla rodzin zastępczych, zorganizowaliśmy szkolenia i spotkanie integracyjne z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, jednak działania te powinny być na bieżąco realizowane. Potrzebne jest też powtórne badanie ankietowe w celu przeprowadzenia ewaluacji.

2. Rodziny zastępcze niespokrewnione.

Niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze tworzone są na podstawie postanowienia sądu. Kandydaci do pełnienia roli rodziców zastępczych muszą uzyskać zaświadczenie kwalifikacyjne, co jest możliwe po spełnieniu przesłanek określonych w ustawie o pomocy społecznej, uzyskaniu pozytywnej opinii psychologicznej oraz ukończeniu szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych. Takie procedury ograniczają ryzyko powierzenia dzieci osobom nieodpowiednim lub nieprzygotowanym, lecz niestety nie dają gwarancji, że nawet osoby, które na etapie kwalifikacji dawały rękojmiej należytego opiekowania się dziećmi, w konfrontacji z rzeczywistością podołają temu odpowiedzialnemu zadaniu.

Zasady finansowania niespokrewnionych rodzin zastępczych są identyczne jak finansowanie rodzin spokrewnionych.

Od stycznia 2009 r. w powiecie bytowskim funkcjonowało 16 niespokrewnionych rodzin zastępczych, było w nich umieszczonych 30 dzieci. Według stanu na 31 lipca br. tych rodzin jest 14, dwie rodziny zostały rozwiązane. Jedna z nastolatek z rozwiązanej rodziny zastępczej trafiła do ZPOW (powodem rozwiązania rodziny była zmiana planów życiowych rodzica zastępczego i wyjazd za granicę), druga nastolatka powróciła do swojej matki po tym, jak małżeństwo jej rodziców zastępczych się rozpadło.

Zaletą rodzicielstwa zastępczego jest to, że dzieci mają szansę wychowywać się w warunkach zbliżonych do naturalnych, tak jak we własnej rodzinie. Słabą stroną rodzinnej opieki zastępczej jest jej niestabilność, ze względu na różne sytuacje życiowe, jakie się w tych środowiskach zdarzają.

Rodzice zastępczy wskazali, że szczególnie ustalenie sposobu kontaktowania się dzieci z ich biologicznymi rodzicami jest dla nich problemem. Wynika to najczęściej z oczekiwań i wyobrażeń na temat swojej roli jako rodzica zastępczego oraz niechęci do nawiązywania bliskiego kontaktu z obcymi, do tego negatywnie ocenianymi, ludźmi.

Wskazali na potrzebę korzystania ze szkoleń uzupełniających, poradnictwa specjalistycznego i spotkań grupy samopomocowej.

3. Niespokrewnione z dzieckiem zawodowe rodziny zastępcze.

Niespokrewnione z dzieckiem zawodowe rodziny zastępcze są tworzone na takich samych zasadach jak niezawodowe niespokrewnione rodziny zastępcze z tą różnicą, że osoba prowadząca taką rodzinę zwraca umowę cywilno – prawną, na podstawie której

wykonuje pracę i otrzymuje wynagrodzenie z tego tytułu. Obecnie w powiecie bytowskim pracują następujące zawodowe rodziny zastępcze:

- 3 niespokrewnione z dzieckiem zawodowe rodziny zastępcze typu pogotowia rodzinnego, dysponujące 9 miejscami interwencyjnymi
- 3 niespokrewnione z dzieckiem specjalistyczne rodziny zastępcze, w których przebywa aktualnie 6 dzieci niepełnosprawnych, wymagających specjalnej opieki

Nie funkcjonuje u nas obecnie żadna wielodzietna rodzina zastępcza.

Pogotowia rodzinne stanowią alternatywę dla instytucjonalnej placówki interwencyjnej, zwłaszcza że zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej umieszczenie dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej może nastąpić po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy jego rodzicom i umieszczenia w rodzinie zastępczej. Jeśli uda się utworzyć jeszcze jedno pogotowie rodzinne, można byłoby zrezygnować z prowadzenia placówki interwencyjnej w powiecie. Trzeba sukcesywnie tworzyć dobrze przygotowane rodziny zastępcze i umieszczać w nich dzieci, a także wspierać te rodziny w ich pracy.

4. Działania na rzecz pozyskiwania nowych rodzin zastępczych.

Od 1 stycznia 2009 r. naborem, szkoleniami i wydawaniem zaświadczeń kwalifikacyjnych dla rodzin zastępczych zajmuje się PCPR w Bytowie. W odpowiedzi na działania promocyjne na rzecz rodzicielstwa zastępczego zgłosiło się dotychczas 13 par - kandydatów na rodziny zastępcze. Cztery pary nie spełniły wymogów formalnych lub w trakcie badań psychologicznych wycofały swoje kandydatury. Obecnie 9 par jest w trakcie uzyskiwania kwalifikacji, z tego dwie pary chcą prowadzić pogotowie rodzinne. Proces kwalifikacji tych kandydatów zakończy się do końca 2009 r. Jednocześnie PCPR prowadzi na bieżąco nabór dla kolejnych kandydatów.

Dzięki zatrudnieniu psychologów i sukcesywnym uzupełnianiu narzędzi badawczych będących do dyspozycji psychologów proces diagnozowania kandydatów będzie przebiegał coraz sprawniej. W dalszym ciągu brakuje jednak programów komputerowych ułatwiających diagnozowanie, przeprowadzanie testów itp. pomocy.

Niezbędne jest uzupełnienie wyposażenia oraz przeznaczenie jednego z pomieszczeń PCPR na pokój, w którym rodziny z dziećmi mogłyby w sprzyjających warunkach korzystać z oferty Centrum, w szczególności chodzi o pokój spotkań rodziców biologicznych z dziećmi umieszczonymi poza ich rodziną. Pokój taki mógłby być też wykorzystywany jako miejsce, w którym dzieci bezpiecznie pod opieką innej dorosłej osoby mogą przebywać podczas gdy ich rodzice uczestniczą w spotkaniu grupy wsparcia, terapii lub są badani przez psychologa.

Część IV

1. Konferencja Grupy Rodzinnej w powiecie bytowskim.

Konferencja Grupy Rodzinnej to metoda pracy z rodzinami znajdującymi się z różnych przyczyn w trudnej sytuacji. Charakterystyczną cechą KGR jest traktowanie rodziny jako eksperta w swojej sprawie i kierowanie się zasadą pomocniczości. Przy PCPR w Bytowie powstało w 2008 r. Powiatowe Centrum Konferencji Grupy Rodzinnej. Jego działalność w znacznej części jest finansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach PO KL. W okresie od 01.03.2008 do 31.03.2009 r. zrealizowaliśmy 15 konferencji. W 14 przypadkach zgłoszonych do naszego Centrum powodem zorganizowania konferencji była bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, choroba alkoholowa rodziców, upośledzenie i choroba psychiczna rodziców, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie i zagrożenie umieszczeniem dzieci w domu dziecka. W jednym przypadku powodem zorganizowania KGR była potrzeba zabezpieczenia niepełnosprawnej osoby – niewidomego mężczyzny – na czas interwencji w jego rodzinie gminnych służb społecznych. Osoba ta otrzymała wsparcie w postaci interwencji kryzysowej, schronienia i asysty asystenta osoby niepełnosprawnej.

Dzięki KGR udało się zapobiec umieszczeniu 24 dzieci w placówce opiekuńczo – wychowawczej:

- 12 dzieci trafiło do wskazanej przez rodzinę spokrewnionej rodziny zastępczej
- 5 dzieci trafiło do niespokrewnionej rodziny zastępczej
- 7 dzieci pozostało dzięki wsparciu dalszej rodziny w swojej rodzinie biologicznej

Czworo dzieci, które trafiły po KGR do spokrewnionej rodziny zastępczej, dokładnie po roku pobytu poza domem wróciły do swoich rodziców. W tym czasie, dzięki szczelnej interwencji członków własnej rodziny, wsparciu systemu i obudzonej własnej, olbrzymiej motywacji, rodzice tych dzieci ukończyli terapię odwykową, znaleźli pracę, uzyskali mieszkanie socjalne, skończyli kursy zawodowe i „Szkolę dla rodziców”. Zmiany, jakich dokonują rodziny dzięki KGR przekonały nasz sąd rejonowy, że warto przed wydaniem arbitralnej decyzji w ich sprawie dać im szansę na podjęcie działań naprawczych. Nasz sąd nie tylko honoruje plany wypracowane przez rodziny, ale także wskazuje nam którym rodzinom trzeba pomóc zgłaszając je do Powiatowego Centrum KGR.

Obecnie zaprosiliśmy do współpracy przedstawicieli policji i edukacji, którzy z zainteresowaniem przyjęli propozycję umożliwienia im zgłaszania rodzin dzieci, z którymi pracują do naszego Centrum. W bieżącym roku zaplanowaliśmy podwojenie liczby

konferencji, jakie zorganizujemy. Mamy spory potencjał: kilkunastu wyszkolonych koordynatorów, sprawnie działające Powiatowe Centrum Konferencji Grupy Rodzinnej, pierwsze pozytywne doświadczenia z ubiegłorocznego projektu, wsparcie merytoryczne ze strony Fundacji „Nadzieja dla rodzin” z Torunia oraz źródło finansowania z projektu systemowego.

2. Współpraca służb na rzecz dziecka i rodziny.

Rodzinami dysfunkcyjnymi często zajmują się w ramach swoich kompetencji różne służby, każda z nich dysponuje wycinkiem wiedzy na temat problemów tejże rodziny. Aby pracować efektywnie na rzecz rodziny i przy jej maksymalnym zaangażowaniu potrzebna jest współpraca służb polegająca na wymianie informacji, planowaniu działań i współdziałaniu. Dotyczy to zarówno organizacji, instytucji i jednostek z różnych resortów, ale też samorządów.

Współpraca taka jest możliwa w momencie, kiedy przedstawiciele poszczególnych podmiotów znają nawzajem swoje kompetencje, specyfikę i obszar działania, a także znacznie ułatwia współpracę osobista znajomość na gruncie zawodowym przedstawicieli służb. W tym celu należy organizować szkolenia interdyscyplinarne, promować pracę zespołów interdyscyplinarnych i podtrzymywać wzajemne pozytywne relacje. Najpilniejszą potrzebą w tym zakresie jest obecnie szkolenie w zakresie procedury „Niebieska karta” dla przedstawicieli pomocy społecznej i policji oraz opracowanie i upublicznienie wśród przedstawicieli służb procedur związanych z zabezpieczeniem opieki nad dzieckiem i zasad interwencji wobec rodziców nieprawidłowo wykonujących władzę rodzicielską. Te zadania może wykonywać PCPR posiłkując się pracą zatrudnionych w Centrum specjalistów i pozyskując środki pozabudżetowe na realizację szkoleń i konsultacji. Pilną sprawą jest też ustalenie zasad współpracy z sądami rodzinnymi. Chodzi o ujednoczenie procedur reagowania w sytuacji zaniedbywania i krzywdzenia dzieci.

3. Specjalistyczne poradnictwo.

PCPR zatrudnia obecnie trzech psychologów, z tego jeden specjalizuje się w leczeniu uzależnień, jeden w profilaktyce przemocy domowej i interwencji kryzysowej i jeden w seksuologii. Psycholodzy diagnozują, wspierają, prowadzą poradnictwo, terapię i interwencję kryzysową. Dyżurują zarówno w siedzibie PCPR jak i odwiedzają rodziny w ich środowiskach. Prowadzą grupowe formy pomocy i szkolenia. Dyżurujący w Centrum prawnik udziela konsultacji w zakresie prawa rodzinnego, karnego i pomaga pisać pisma procesowe w sprawach dotyczących rodziny.

W PCPR można też skorzystać z pomocy w formie pracy socjalnej w ramach zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Rodzice mogą skorzystać z udziału w grupowych formach edukacji, wsparcia, np. w programie „Bez klapsa”, programie edukacyjno – korekcyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie, w zajęciach „Szkoły dla rodziców” itp.

Najczęściej zgłaszanymi problemami, które skłoniły klientów naszego Centrum do szukania pomocy były problemy opiekuńczo – wychowawcze oraz towarzyszące inne dysfunkcje, najczęściej choroba alkoholowa, przemoc domowa, kryzysy rodzinne.

Z naszych analiz wynika, że potrzebne jest uruchomienie terapii dla par, terapii systemowych dla rodzin i zwiększenie liczby godzin dyżurów konsultantów.

4. Mieszkania chronione

Wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych w chwili opuszczenia placówki lub rodziny zastępczej – mimo pełnoletniości – często wymagają dalszych wspierających oddziaływań i pracy socjalnej oraz realizacji pod okiem opiekuna usamodzielnienia Indywidualnego Programu Usamodzielnienia. Czasami osoby te nie mają dokąd wracać z uwagi na to, że podczas ich pobytu poza domem rodzinnym nie doszło do poprawy funkcjonowania rodziców, nie ma tam miejsca dla nich a rodzina nie jest w stanie wspierać usamodzielniającego się młodego człowieka, gdyż często sama wymaga pomocy. W tej sytuacji wychowankowie mają utrudniony start w dorosłe życie i mniejsze szanse na poradzenie sobie z wyzwaniami dorosłości. Bywa, że zasilają szeregi osób bezrobotnych i bezdomnych, wchodzą w konflikt z prawem, starają sobie poradzić wykorzystując sposoby nieakceptowalne społecznie. W celu zapobiegnięcia wykluczeniu społecznemu młodzieży opuszczającej placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub rodzinę zastępczą trzeba podjąć działania osłonowe i aktywizujące tych młodych ludzi. Jedną z takich form pomocy jest mieszkanie chronione jako danie możliwości pełnoletnim, lecz jeszcze nieprzygotowanym do dorosłego życia, wychowankom zamieszkania w mieszkaniu chronionym na określonych, sprzyjających warunkach z jednoczesną intensywną pracą socjalną na ich rzecz w celu osiągnięcia przez nich faktycznej dojrzałości do radzenia sobie bez wspomaganie ze strony instytucji. Doświadczenia wychowanków placówki i rodzin zastępczych w naszym powiecie pokazują, że część ich bez takiego wsparcia nie radzi sobie i w krótkim czasie – po upływie kilku miesięcy- pojawia się jako bezdomny klient pomocy społecznej, podejmuje różne ryzykowne zachowania, korzysta z interwencji kryzysowej. Okres pobytu w mieszkaniu chronionym byłby ściśle określony w Indywidualnym Programie Usamodzielnienia, czyli kontrakcie socjalnym zawartym pomiędzy wychowankiem a pracownikiem socjalnym PCPR w celu ustalenia celów i kierunków działań wraz z harmonogramem ich realizacji, zmierzających do przygotowania młodego człowieka do powrotu do domu rodzinnego lub jego usamodzielnienia się.

Powiat bytowski dysponuje nieruchomością położoną na terenie ZPOW w Bytowie, która mogłaby po jej opuszczeniu przez mieszkającego tam wychowawcę ZPOW i zaadaptowaniu pomieszczeń na potrzeby wychowanków służyć jako mieszkanie chronione dla trojga dziewcząt i trzech chłopców – usamodzielniających się, pełnoletnich wychowanków ZPOW i rodzin zastępczych. Powiat może otrzymać na ten cel dofinansowanie z budżetu państwa do wysokości 30 % inwestycji zgodnie z ustawą o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych z 8 grudnia 2006 r. (Dz. U. 06.251.1844 z późniejszymi zmianami). Istnieje też możliwość uzyskania takiego wsparcia z Fundacji Polsat i Fundacji Przyjaciółka oraz z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Część V

Podsumowanie

Realizacja programu opieki nad dzieckiem i rodziną „Po pierwsze rodzina” umożliwi w roku 2010 pełne osiągnięcie standardu opieki i wychowania w instytucjonalnej opiece zastępczej w powiecie bytowskim. Nowa lokalizacja lub lokalizacje zapewnią optymalne warunki specjalistycznej pomocy opiekuńczej, wychowawczej i terapeutycznej dla młodzieży i ich rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, będących mieszkańcami naszego powiatu. Wdrożenie programu zapewnia ponadto realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bytowskim w latach 2007 - 2013.

Działania zmierzające do obniżenia liczby dzieci przebywających w placówce opiekuńczo - wychowawczej muszą być wspierane i uzupełniane przez pozostałe działania, takie jak promocja i tworzenie rodzin zastępczych, wspieranie ich dzięki pracy socjalnej, specjalistyczne poradnictwo, tworzenie mieszkań chronionych oraz realizowanie innych projektów na rzecz dziecka i rodziny, w zależności od zdiagnozowanych potrzeb.